

Marija Živković
Etnografski muzej
Zagreb
Hrvatska
mzivkovic@emz.hr

Primljeno: 11. veljače 2009.
Prihvaćeno: 26. veljače 2009.

Digitalizacija fototeke Etnografskog muzeja u Zagrebu

Fototeka Etnografskog muzeja izuzetno je vrijedan dokument etnografske baštine. Osnovana još u prvim godinama djelovanja Muzeja, tijekom devedeset godina prikupila je 62.289 fotografija iz Hrvatske i Europe, snimljenih na različitim medijima (staklo, film, papir), kako je fotografska tehnika doživljavala svoj razvoj. Većinom su to radovi djelatnika Muzeja koji su nastajali na brojnim terenskim istraživanjima, ali i kao rezultat njihova muzeološkog rada (snimke muzejskih predmeta i izložbene djelatnosti). Fototeka se sustavno obogaćuje i radovima poznatih hrvatskih fotografa, poput Franje i Rudolfa Mosingera, Ivana Standla, Toše Dabca, ali i drugih manje poznatih fotografa te fotoamatera. Upravo su najstarije datirane fotografije u fototeci, iz 1895. godine, one fotoamatera i poznatoga hrvatskog arheologa Josipa Brunšmida, a prikazuju žene iz Levanjske Varoši u Đakovštini u narodnim nošnjama. Uz narodne nošnje, i druge su teme iz tradicijskog života zastupljene na fotografijama. Neke su od njih godišnji i životni običaji, stanovanje, graditeljstvo, gospodarstvo i obrti.

Najvredniji dio fototeke snimci su s terenskih istraživanja nastali u prvim desetljećima rada Muzeja. Na njima je sačuvana slika života hrvatskog sela prve polovice 20. stoljeća, što tu vizualnu memoriju čini vrijednim dijelom kulturne baštine. Zasluga je to kustosa Vladimira Tkalčića, Milovana Gavazzija i Božidara Širole, koji su u muzejsku praksu uveli korištenje onovremenih suvremenih tehničkih pomagala – fotoaparata, filmsku kameru i fonograf. Milovan Gavazzi bio je pionir u korištenju filmske kamere u hrvatskoj etnologiji, te je zajedno sa Širolom na terenu fonografski snimao narodnu glazbu. Organizator većine terenskih istraživanja na koja se nezaobilazno odlazilo s fotoaparatom bio je Vladimir Tkalčić, dobar poznavatelj fotografske tehnike. Sustavno su se obilazili razni krajevi Hrvatske: Međimurje, Primorje, Turopolje, Posavina, Pokuplje, Slavonija itd. Motiv je fotografija svakodnevnog života, bilo da se radi o praljama uz potok, igri seoske djece, crkvenoj procesiji ili interijeru zadružne kuće. Danas te fotografije pričaju zanimljivu priču o prošlim vremenima, o radu prvih hr-

vatskih etnologa i njihovom zavidnom poznavanju fotografske tehnike koja je u ono vrijeme zahtijevala puno više znanja nego je to danas potrebno.

Zbog svoje izuzetne kulturno-povijesne vrijednosti ova se građa naročito često koristi u znanstveno-istraživačkom radu, ali i mnogi su građani zainteresirani za nju. Kako je većinom snimljena na staklenim pločama, kod kojih je, uz opasnost od biološkog i kemijskog oštećenja, velika opasnost i od loma, Etnografski muzej je 2008. godine započeo s digitalizacijom te građe radi njezine zaštite. Priključio se nacionalnom projektu "Hrvatska kulturna baština" koji je pokrenulo Ministarstvo kulture Republike Hrvatske u svrhu digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe. Digitalno snimanje negativa na staklenim pločama obavlja središnji fotolaboratorij Hrvatskoga državnog arhiva. Izrađuje se digitalna preslika (veličine 102 MB) koja se pohranjuje u TIFF formatu što je općeprihvaćen kao format za trajnu pohranu. Iz TIFF formata izrađuju se derivati (veličine 116 KB) u JPEG formatu koji je pogodan za prezentaciju na internetu. Fotografija spremljena u JPEG format preuzima se u multimedijски program za računalnu obradu muzejske dokumentacije M++. Svaka fotografija sadržajno se obrađuje kroz tridesetak rubrika, te se izrađuje klasifikacija pojmova koji određuju tematsku cjelinu fotografije, a s ciljem što jednostavnijeg pretraživanja građe. Usporedo se u Muzeju digitaliziraju i fotografije (zapisi na papiru) jer Muzej posjeduje potrebnu opremu koja je pogodna za obradu ovakve građe.

Do danas je digitalizirano 1.560 fotografija i 1.050 negativa na staklu te se projekt nastavlja, a težnja je digitalizacijom obuhvatiti svu fotografsku građu. Cilj koji se digitalizacijom želi postići jest zaštita građe jer se omogućivanjem pristupa digitalnoj inačici pristup izvornicima ograničava što izravno utječe na njihovu očuvanost. Nadalje, digitalizacija omogućuje objavljivanje digitalnih preslika putem interneta što otvara mogućnost pristupa građi na daljinu i time podupire ciljeve muzejske djelatnosti, odnosno dostupnost, obrazovanje i znanstveno-istraživački rad. Također, prezentacija putem interneta pruža mogućnost dobivanja povratnih informacija o fotografijama od korisnika i istraživača što će poslužiti boljem poznavanju ove vrijedne građe.

7.01

7.02

7.03

7.04

7.05

Marija Živković
Ethnographic Museum
Zagreb
Croatia
mzivkovic@emz.hr

Received: February 11, 2009
Accepted: February 26, 2009

Digitizing the Photo Library of the Ethnographic Museum in Zagreb

The photo library of the Ethnographic Museum in Zagreb is an exceptionally valuable document of ethnographic heritage. Founded back in the early years of the Museum's operation, during 1990s it collected 62,289 photographs from Croatia and Europe, shot on different media (glass, film, paper), as the photographic technology progressed. This mostly includes works by Museum's employees, created on their many field researches, but also as the result of their museological work (photographs of museum items and exhibits). The photo library is being systematically enriched with works by famous Croatian photographers, such as Franjo and Rudolf Mosinger, Ivan Standl, Tošo Dabac, as well as other less known photographers and photo amateurs. The oldest photographs in the photo library date from 1895, shot by photo amateur and famous Croatian archeologist Josip Brunšmid. They show women from Levanjska Varoš, outside Đakovo, wearing folk costumes. Apart from folk costumes, the photographs also feature other themes from the traditional life, such as annual and everyday customs, habitation, construction, economy, and crafts and trades.

Shots from field researches created in the first decades of the Museum's operation are the most valuable part of the photo library. They preserved the image of life of the Croatian countryside from the first half of the 20th century, which makes this visual memory a valuable part of the cultural heritage. Credit for this goes to curators Vladimir Tkalčić, Milovan Gavazzi and Božidar Širola, who introduced the use of modern technical aids in the museum practice – photo and video camera, and phonograph. Milovan Gavazzi was the video camera pioneer in Croatian ethnology. Also, together with Širola, he recorded folk music on the field with a phonograph. Photography expert Vladimir Tkalčić was the organizer of most field research on which camera was the essential tool. They systematically covered different parts of Croatia: Međimurje, Primorje, Tropolje, Posavina, Pokuplje, Slavonia etc. The most common motif on the photographs is everyday life - women washing clothes by the creek, vil-

lage children playing, a church procession, or interior of a *zadruga* house. Today, these photographs tell an interesting story of past times and the work of the first Croatian ethnologists and their impressive knowledge of photography, which was at the time much more demanding than it is today.

Due to their exceptional cultural and historical value, these materials are especially useful in scientific work and research, but also attract a considerable public attention. Since they were mostly recorded on glass plates that are liable to biological and chemical damage, as well as a great danger of breaking, the Ethnographic Museum in 2008 started to digitize these materials in order to protect them. It joined the national project called the Croatian Cultural Heritage, launched by the Ministry of Culture of the Republic of Croatia in order to digitize the archives, library and museum materials. Digital recording of negatives on glass plates is done by the central photo laboratory of the Croatian State Archives. A digital copy (102MB in size) is made and stored in the TIFF format, a generally accepted permanent archiving format. JPEG format derivatives (116KB in size), suitable for online presentation, are made from the TIFF format. A photo saved in the JPEG format is uploaded to a multimedia application for computer processing of museum documentation M++. Contents of every photograph are processed through about thirty headings and a classification of terms that define the theme of the photo is made, to make the search easier. At the same time, the Museum digitizes (paper) photographs, because it has the equipment required for processing such materials.

1,560 photographs and 1,050 glass negatives have been digitized to this day, and the project continues until all the photo materials have been digitized. The aim of digitization is the protection of the materials - allowing users to access digital copies instead of originals, which are this way preserved. Furthermore, digitization allows for posting digital copies online, which creates the possibility of distant access to the materials and thus supports museological objectives - accessibility, education, scientific work and research. Additionally, online presentation enables feedback from users and researchers, which expands knowledge of these valuable materials.

Translated by Ivona Grgurinović